

Metamfetamino ir kitų stimuliantų vartojimo sukeltos žalos mažinimas regioniniu ir vietiniu lygmeniu

Nors metamfetamino vartojimas Europoje auga, prevencinės ir žalos mažinimo strategijos yra taikomos nenuosekliai ir ribotai.

Šiame dokumente aprašomi pagrindiniai žingsniai, kaip planuoti ir įgyvendinti metamfetamino ir kitų stimuliantų vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo strategijas vietiniame kontekste.

1. Surinkti įrodymus apie veiksmingas intervencines priemones

Mokslinių tyrimų apžvalga yra būtina siekiant įvertinti, kurios prevencinės priemonės yra efektyvios ir kokiame kontekste. Remiantis nacionalinių prevencijos priemonių analize,

sisteminė literatūros apžvalga ir ekspertų vertinimu (naudojant Delfi tyrimo metodą) buvo identifikuota 41 efektyvi metamfetamino vartojimo prevencijos ir žalos mažinimo intervencija. Projekto metu identifikuotos intervencijos yra aprašytos Delfi tyrimo ataskaitoje (*Working_Paper_Delphi_EN.pdf*).

2. Įtraukti visas suinteresuotų asmenų grupes

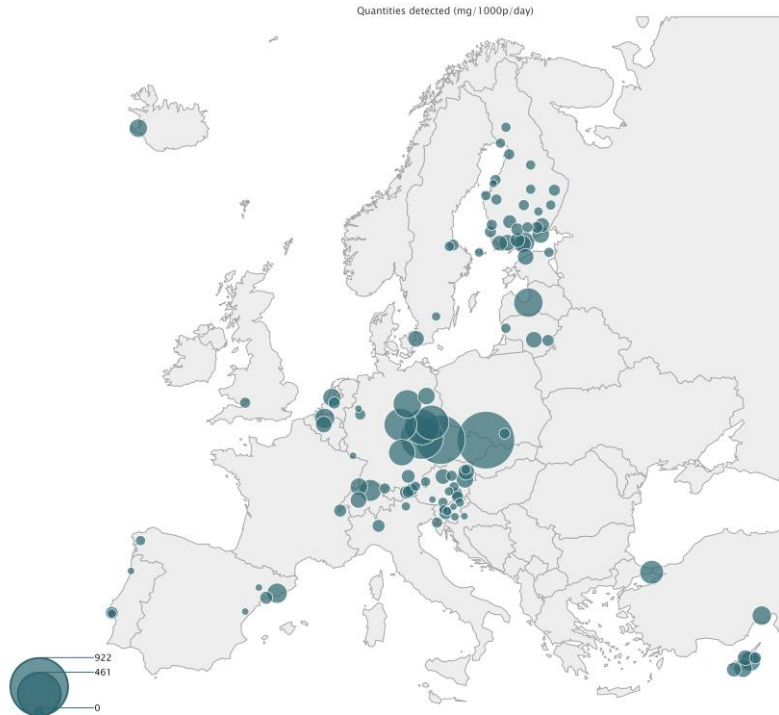
Siekiant įgyvendinti veiksmingą prevencijos strategiją, kuri atitiktų vietinius poreikius ir kontekstą, svarbu įtraukti tinkamas suinteresuotas grupes: vietinius ekspertus ir pačią tikslinę grupę. Suinteresuoti asmenys turėtų reguliariai dalyvauti visuose strategijos etapuose, nuo jos kūrimo ir įgyvendinimo iki vertinimo. Atsižvelgiant į strategijas, susijusias su amfetaminų tipo stimuliantų (ATS) vartojimu, tikslinę grupę gali sudaryti vietinės administracijos atstovai, tyrėjai, socialinių, sveikatos priežiūros ir žalos mažinimo paslaugų teikėjai, pasilinksminimo vietų atstovai ir stimuliantus vartojantys asmenys.

3. Įvertinti poreikius

Kuriant strategiją būtinas visapusiškas vietinių problemų ir poreikių supratimas. Vietinių poreikių vertinimas turėtų apimti antrinių duomenų analizę, tačiau, taip pat reikėtų atsižvelgti į ekspertų ir pačios tikslinės grupės, šiuo atveju – ATS vartojančių asmenų, požiūrį ir turimas žinias. Pirminius duomenis galima surinkti apklausos būdu, pavyzdžiui, sukūriant internetinę apklausą ir pakviečiant dalyvauti ekspertus ir tikslinę grupę.

4. Suformuoti prevencijos strategiją

Suinteresuotos asmenų grupės turėtų kartu nustatyti prioritėtines sritis ir atrinkti tinkamas, mokslu grįstas intervencijas, kurios atsižvelgia į tikslinės grupės poreikius, vietinį kontekstą ir numatomus rezultatus. Esant

poreikiui, intervencijos turi būti adaptuojamos ir pritaikomos vietiniam kontekstui. Siekiama, kad suformuota strategija ir atrinktos intervencijos atitiktų platesnės – psichoaktyvių medžiagų, įskaitant stimuliantus, vartojimo ir/ar narkotikų prevencijos ir politikos strategijos tikslus.

5. Įgyvendinti prevencijos intervencijas

Siekiant užtikrinti sėkmingą strategijos įgyvendinimą, būtina užtikrinti tinkamai apmokyto personalo dalyvavimą. Be to, svarbu nuolat stebėti įgyvendinimo procesą ir įsitikinti, kad viskas vyksta pagal patvirtintus protokolus. Jei atsiranda kliūčių ar sunkumų, svarbu juos identifikuoti ir pašalinti. Ne mažiau svarbu užtikrinti tinkamą intervencijos ar strategijos aprėptį ir pastovią komunikaciją su visais intervencijos/-jų įgyvendinimo procese dalyvaujančiais asmenimis.

6. Įvertinti prevencijos strategiją

Norint nustatyti ar įgyvendinama strategija efektyviai sprendžia identifikuotas problemas ir atitinka tikslinės grupės poreikius, būtina atlikti išsamų vertinimą. IMPRESA projekte buvo naudojamas RE-AIM planavimo ir vertinimo įrankis (www.re-aim.org). Modelio struktūra ir kategorijos, buvo naudojamos visuose strategijos planavimo ir įgyvendinimo proceso žingsniuose. Naudojant RE-AIM modelį intervencija yra vertina pagal aprėpties, efektyvumo, adaptavimo, įgyvendinimo ir tęstinumo rodiklius.

Įgyvendinimo gairės ir papildoma medžiaga

Aukščiau išdėstyti žingsniai buvo sėkmingai pritaikyti įgyvendinant Europos Sąjungos bendrai finansuojamą projektą IMPRESA (angl. Implementing Methamphetamine Prevention Strategies into Action). Projekto rezultatai rodo, kad adaptuoti ir taikyti metamfetamino ir kitų stimuliantų prevencijos ir žalos mažinimo intervencijas yra veiksminga. Gairės, kaip spręsti su metamfetamino ir kitų stimuliantų vartojimu susijusias problemas ir kiti projekto rezultatai yra viešai prieinami [papildomos medžiagos rinkinyje](#)¹.

IMPRESA projekto partneriai

Centre for Interdisciplinary Addiction Research of the
University of Hamburg (UKE/ZIS)

Akademia Pedagogiki Specjalnej (Maria Grzegorzewska
University, Warsaw)

Department of Addictology, Charles University Prague (CUNI)

Pavol Jozef Safarik University, Kosice (UPJS)

Republican Centre for Addictive Disorders, Vilnius (RPLC)

¹ https://www.zis-hamburg.de/wp-content/uploads/2023/04/impresa_materials.zip